

Avdelningen för energiberedskap
Enheten för civilt försvar och sektorsansvar

Försvarsdepartementet

Kontakt: Civiltforsvar@energimyndigheten.se

Missiv – Uppdrag om åtgärdsförslag inom det civila försvaret inför nästa försvarspolitiska inriktningsproposition FÖ2023/01998

Öppet missiv samt 4 bilagor

- **Bilaga 1** – Affärsverket svenska kraftnät's svar på uppdraget.
- **Bilaga 2** – Energimarknadsinspektionens svar på uppdraget.
- **Bilaga 3** – Energimyndighetens svar på uppdraget.
- **Bilaga 4** – Strålsäkerhetsmyndighetens svar på uppdraget.

Om redovisningen

Detta dokument utgör missivet till beredskapssektor energiförsörjnings svar på Uppdrag om åtgärdsförslag inom det civila försvaret inför nästa försvarspolitiska inriktningsproposition FÖ2023/01998. Enligt uppdraget ska Energimyndigheten, som sektorsansvarig myndighet för beredskapssektor Energiförsörjning, redovisa svaren för beredskapsmyndigheterna i sektorn. Beredskapsmyndigheterna i sektorn är Affärsverket svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten.

I detta missiv redovisas varje myndighets egen sammanfattning. Myndigheternas fullständiga svar redovisas som bilaga.

Myndigheterna i beredskapssektorn arbetar löpande enligt ett gemensamt inriktningsdokument¹, i syfte att stärka sektorns beredskapsförmåga.

Målsättningen är att skapa en gemensam och sammanhållen process för planering och genomförande av förmågehöjande åtgärder, vilka utgår från en helhetsbild av sektorns behov. I dagsläget saknas dock en sådan helhetsbild och myndigheternas enskilda svar utgår därför inte från en sådan.

¹ [Inriktningsdokument beredskapssektorn energiförsörjning \(energimyndigheten.se\)](#)

Bakgrund till uppdraget

Genom regeringsuppdraget har beredskapsmyndigheterna i beredskapssektor Energiförsörjning haft i uppdrag att bedöma genomförbarheten av de åtgärdsförslag avseende energiförsörjning, som redovisas i Försvarsberedningens rapport Kraftsamling (DS 2023:34). I sin bedömning ska myndigheterna beakta MSB:s återrapportering av regeringsuppdraget om att föreslå en prioritering av åtgärder för att stärka det civila försvaret (Fö2023/01000). Myndigheterna ska även, så långt som möjligt, redovisa konsekvenser och beräkna och redovisa skalbara kostnadsbedömningar.

Såsom sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn Energiförsörjning har Energimyndigheten också haft i uppdrag att leda och samordna bedömningsarbetet inom sektorn liksom för att redovisa ingående myndigheters bedömningar. Vidare har myndigheten haft i uppdrag att föra dialog med MSB och Försvarsmakten samt, i den mån det är möjligt, med övriga myndigheter i respektive sektor och vid behov även med andra berörda aktörer, t.ex. kommuner, regioner, länsstyrelser och näringsliv inkl. bolag med statligt ägande.

Nedan redovisar beredskapsmyndigheterna i sektorn svar på uppdraget, det vill säga myndigheternas bedömning av genomförbarheten, konsekvenser och skalbara kostnadsbedömningar av de åtgärdsförslag som faller inom beredskapssektorn Energiförsörjnings ansvar.

Ansvar och samverkan

Uppdraget att leda och samordna redovisningen har utförts genom en arbetsgrupp bestående av representanter från myndigheterna i sektorn Energiförsörjning. Var och en av myndigheterna har därefter utarbetat sitt eget svar på uppdraget. Samverkan har skett främst kring frågor som har gemensam bäring i sektorsarbetet, i frågor där det finns ett delat ansvar samt i hur uppdraget ska redovisas.

Vidare har samverkan genomförts med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), på flera olika nivåer och i olika forum, gällande bland annat tolkning av uppdraget och frågor som har betydelse för beredskapssystemet. I enlighet med uppdraget och inom ramen för MSB:s forum har samverkan genomförts med civilområdesansvariga länsstyrelser, Försvarsmakten och sektorsansvariga myndigheter. Därtill har Energimyndigheten genomfört samverkan med privata aktörer inom sektorn.

Sammanställning av kostnader för sektorn

Kostnaderna i sammanställningen för sektorn avser förvaltningsanslag, sakanslag samt investeringar för respektive myndighet under perioden 2025-29. Sammanställningen är gjord på den nivå varje myndighet äskar medel för.

Svenska kraftnät kommer som affärsverk att finansiera sina föreslagna åtgärder genom de nätagifter de tar ut från sina kunder, vilket innebär att deras kostnader inte kommer att belasta statens budget. Svenska kraftnät har därför valt att inte redovisa några kostnader för de åtgärder de föreslår.

Den kostnadsnivå som Energimyndigheten redovisar, är främst en följd av åtgärdsförslaget om statliga beredskapslager. Förslaget om beredskapslager utgör ca 80 % av den totala kostnaden.

Tabell 1 Samanställd total kostnadsberäkning för beredskapssektorn för energiförsörjning. Tabellen består av flera anslag samt investeringar. Beräkningen är i tkr och omfattar åren 2025-2029.

Sektor energiförsörjning	2025	2026	2027	2028	2029	Total
Statens energimyndighet	497 600	3 801 900	6 162 100	10 342 100	11 042 100	31 845 800
Energimarknadsinspektionen	4 400	5 200	6 400	7 600	7 800	31 400
Strålsäkerhetsmyndigheten	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	42 500
Svenska kraftnät	-	-	-	-	-	-
Totalsumma	510 500	3 815 600	6 177 000	10 358 200	11 058 400	31 919 700

Sammanfattning av Affärsverket svenska kraftnäts svar

Svenska kraftnät är överlag positiva till Försvarsberedningens delrapport och anser att majoriteten av åtgärdsförslagen är genomförbara. Svenska kraftnät har skiljaktig åsikt om två åtgärdsförslag: en ny anslagsstruktur för det civila försvaret och föreskriftsbemyndigande för sektorsansvariga myndigheter.

Svenska kraftnät ser att förslaget om den nya anslagsstrukturen krockar med, det sedan elberedskapens införande, tillämpade och väl etablerade systemet för finansiering. Svenska kraftnät ser det därför som önskvärt att elberedskapsarbetet exkluderas ur den nya anslagsstrukturen och att den befintliga, väl fungerande ordningen upprätthålls.

Svenska kraftnät avstyrker Försvarsberedningens förslag att sektorsansvariga myndigheter tillförs föreskriftsbemyndigande. Svenska kraftnät anser att det är ett avsteg från ansvarsprincipen.

Svenska kraftnät delar Försvarsberedningens bild av behoven inom elförsörjningen och bedömer att åtgärdsförslagen är genomförbara. Elförsörjningen består till stor del av privata aktörer och det finns ett fortsatt stort behov av robusthetshöjande elberedskapsåtgärder – framförallt för att säkerställa en ökad reparationsberedskap och förmåga till ö-drift.

Förmågan att minska konsekvenser och återställa anläggningar och drift efter inträffade störningar är av stor vikt. Reparationsberedskapen är en viktig del av denna förmåga. Svenska kraftnät menar att begreppet reparationsberedskap måste tolkas brett – förmågan inbegriper såväl personella resurser som materiella resurser för den kritiska infrastrukturen, samt rutiner och processer för att det ska fungera. Svenska kraftnät vill understryka att det är viktigt att skilja på de

åtgärder som kan hanteras i ett snabbspår och de som behöver hanteras på längre sikt. Konkreta exempel på robusthetshöjande åtgärder som är möjliga att hantera i snabbspår men som även kräver en långsiktig planering är personalförsörjning och fortifikatoriskt skydd.

Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens svar

Energimarknadsinspektionen (Ei) överlämnar härmed en redogörelse om myndighetens prioriterade åtgärder för det civila försvaret år 2025–2029. Genom denna redogörelse redovisar Ei reviderade kostnadsbedömningar med konsekvenser och skalbarheter sedan tidigare redovisade prioriterade åtgärder för det civila försvaret 2026–2030. Ei har reviderat tidigare kostnadsuppskattning om 4,5 Mkr/år för perioden 2025–2030 till en konstadsuppskattning för den nya försvarspolitiska inriktningen för 2025–2029 om 4,4 – 7,8 Mkr med ett ackumulerat behov under perioden avseende nyanställningar.

Sammanfattning av Energimyndighetens svar

Energimyndighetens bedömning är att förslagen i Kraftsamling är genomförbara. Försvarsberedningens förslag i Kraftsamling grundar sig dock till stor del i åtgärder som föreslagits inom ramen för olika tidigare regeringsuppdrag. Dessa åtgärdsförslag har varit begränsade i både antal och omfattning och bedöms inte i tillräcklig utsträckning möta dagens krav på förmåga att verka under höjd beredskap. Försvarsberedningens förslag beaktar inte heller tillräckligt energisystemet som en helhet. Energimyndigheten betonar att samtliga energislag har ömsesidiga beroenden till varandra, i både produktion/framställning och distribution. Därmed kan energislagen inte behandlas som separata delar. Energimyndigheten presenterar därför också åtgärder som kompletterar Försvarsberedningens förslag i Kraftsamling.

För genomförande av både Försvarsberedningens åtgärdsförslag och Energimyndighetens kompletterande åtgärder, krävs både ekonomiska och regulatoriska förutsättningar.

Flera av de åtgärder som nu föreslås är beroende av ett tydliggörande av statens roll, inklusive statens ansvar för totalförsvaret, ansvarsförhållandet mellan olika myndigheter, balansen mellan statligt och privat ansvar och ägande samt av vilka marknadskonsekvenser som kan ses som acceptabla till följd av det förmågehöjande arbetet. Då försörjningstryggheten till stor del vilar på en välfungerande marknad, måste till exempel ett eventuellt ökat statligt ägande utformas med beaktande av risken för negativ marknadspåverkan. Ytterligare en förutsättning är att möjliggöra statlig finansiering av vissa av näringslivets beredskapsåtgärder. Energimyndigheten har påbörjat arbetet med att ta fram förslag till förordning för statligt stöd till samhällsviktiga tjänster.

Med hänsyn taget till det som anförs, föreslår Energimyndigheten ett omfattande paket av åtgärder för att stärka robustheten i energisystemet och öka

motståndskraften i samhället. Vissa av åtgärderna går inte i linje med insatser som görs för klimatomställningen, men bedöms vara nödvändiga för att tillgodose totalförsvarets behov nu och under en överskådlig framtid.

Åtgärderna presenteras i tre kostnadsnivåer där, nivå tre utgör den högsta nivån. Nivåer och kostnadsberäkningar visas i tabell 1 – 3 nedan. Energimyndigheten betonar att nivå 3 är *den enda nivå* som möter kraven på minst tre månaders uthållighet under störda förhållanden. Finansiering enligt nivå 2 eller 1, får tydliga konsekvenser för bland annat uthålligheten i drivmedelsförsörjningen, skyddet av energinfrastrukturen och reservkraftförsörjningen hos totalförsvarsviktiga aktörer.

För att omhänderta åtgärdsförslagen på nivå tre krävs drygt 31 miljarder kronor under femårsperioden. Av dessa avser ca 80 % åtgärder kopplade till beredskapslager. Finansieringen enligt nivå 3 bedöms nödvändig, men är sannolikt inte tillräcklig på sikt. Flera av åtgärdsförslagen är av karaktären att de behöver utredas närmare under 1–2 år, innan de kan omsättas i praktiska åtgärder och investeringar. Det syns också i kostnaderna, som i flera fall är högre mot slutet av perioden, 2025–29.

Även ett svenskt medlemskap i Nato ökar behovet av höjd förmåga inom beredskapsområdet energiförsörjning. Inriktningen i Kraftsamling och de åtgärder vi föreslår, är ett viktigt steg i rätt riktning. Samtidigt erfar Energimyndigheten att ett medlemskap i Nato kan innebära ytterligare, ännu inte kända, behov av åtgärder.

Sammanfattning av Strålsäkerhetsmyndighetens svar

Övergripande konstaterar Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) att tilldelade medel inte täcker kostnaden för åtgärder identifierade i beredskapssektorernas 10-årsplanering och i den takt som myndigheten läser ut av Försvarsberedningens rapport Kraftsamling. Myndigheten gör dock bedömningen att de flesta av Försvarsberedningens förslag ingår i förslagen enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps rapport Framåtanda.

SSM konstaterar att Försvarsberedningen anser att planerbar energiproduktion är av stor vikt under höjd beredskap och krig. Rörande drift av kärnkraftverk under höjd beredskap, med avseende på strålsäkerhet och elproduktion, behöver det utredas närmare om det finns skäl att vissa delar av lagen (1984:3) och förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet med tillhörande föreskrifter bör ändras, för att anpassas bättre till de speciella förutsättningar som kan tänkas råda under höjd beredskap. SSM delar Försvarsberedningens syn att utvecklingen av ny infrastruktur inom energiområdet, inkl. nya kärnkraftsreaktorer, behöver beakta totalförsvarets behov, t.ex. vad avser geografisk placering, konstruktionskrav mm. SSM noterar att myndighetens tillståndsprövning enligt lagen (1984:3) och förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet har att

beakta krav på strålsäkerhet. Hur totalförsvarets krav enligt förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap samt regeringens anvisningar för det civila försvaret ska kunna beaktas i en tillståndsprövning enligt nuvarande författningar, behöver utredas. SSM ser även ett behov av att utreda vilka beredskapsåtgärder som tillståndshavarna behöver genomföra för att säkerställa drift av kärnkraftreaktorerna under höjd beredskap, så att radiologiska nödsituationer undviks eller kan hanteras. En sådan utredning bör omfatta såväl beredskapsåtgärder med avseende på strålsäkerhet som på elproduktion, eftersom behoven av åtgärder utifrån respektive aspekt kan överensstämma eller motsäga varandra.

För att åstadkomma önskad effekt under nästkommande försvarsbeslutsperiod inom energiförsörjningen uppskattas kostnaden för SSM till 8,5 miljoner kronor per år (ökning från 8 miljoner kronor jämfört med Framåtanda). Inom åtgärden ingår att utveckla tillämplig reglering, vidareutveckla en alternativ ledningsplats och ökad ledningsförmåga. Åtgärden är skalbar med en miniminivå på 3,5 miljoner kronor per år.

Kostnaderna för industrins beredskapsåtgärder är svårbedömda och kan för närvarande inte redovisas av SSM. Därmed kan inte heller konsekvenserna bedömas i nuläget. Stora delar av kostnaderna kan troligen säkerställas genom beredskapsåtgärder enligt elberedskapslagen.